

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ES KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 "
Negyed évre	3 "
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre	2 "

Felőlős szerkesztő és lapfőmunkatartó

SZATHMÁRY ZOLTÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal Simonyi-utca 1/c földszint balra, (Piac felől 3-ik ajtó).

Hirdetések feladhatók a Horovitz-nyomdában, és a „Debreczen” kiadóhivatalában Darabos-u. 7.

A bomlás felé,

Vannak kómikus helyzetek, amelyek megrázóbbak minden tragédiánál. Á mikor francia lapokban katonai szakértők Kovno és Novogeorgievszk vivhatatlanságát az orosz hadsereg nézve elsőrangú fontosságát fejtegetik s agyba-főbe dicsérik az orosz stratégiát, mely, e két hatalmas várra támaszkodva, biztosítja az orosz hadsereg teljes energiakifejtését Breszt-Litovszktól Rigáig: voltaképpen kacszagnunk kellene azon a végtelen fonákságon, mely a francia szakértőkkel áznapi iratta mindezeket, amikor Kovno és Novogeorgievszk már az esseuség kezében van, [Breszt-Litovszk körül az ostromgyűrű egyre halálósabban szűkül s a német északi flotta a rigai öbölben súlyos vereséget okoz az orosz flottának! Micsoda érzések fakadhatnak a do.gok valódi állásába beavatott franciák lelkületében annak a tragédiának a láttára, amely az ilyen helyzet kómikuma mögött lapdang? Beszámíthatók-e azok a szakértők, akik abból következtetnek, ami már nincs, s olyat jósolnak, amit az essemények már a jóslás pillanatában megcáfoltak?

A németek elgyengültek, a németek Varsó bevétele után pihenőre számítottak; de csalódtak mert az orosz akarat új csatákat diktált neki, — az ember nem hisz a szemeinek, olvasván ezeket s egybevetvén azzal a ténnyel, hogy három hónap óta az oroszok szakadatlanu futnbk a diadalmas német, magyar és osztrák sereg elől, rövid néhány hét alatt két váruk elesett, újabb százezrekre rug emberveszteségük, majdnem másfél ezer ágyuval lelt kevesebbük s tömérdek municiójuk jutott a győztesek birtokába. Micsoda akarat az, amely ily borzalmas összeomlást diktál önmagának s rákényszeríti ellenfelére a napról-napra fokozódó sikereket? Bármily kómikusnak látszik is ez a visszafelé nézett állás és az anachronizmus, mely az irott betű s annak egyidejű eleven cáfolata közt rejlik, elfojtja a kitörni készülő kacajt az a gondolat, hogy mily lelketlen ámitásnak vannak kitéve nemzetek, mily borzalmas kiábrándulásnak forrásává lesznek a hazug profécia.

A német északi flotta a rigai öbölben! S épp ma tárgyalják nyilvánosan az orosz lapok a Pétervári elleni német előnyomulást tervét, azzal biztatván ma-

gukat, hogy ez a vállalkozás mindaddig lehetetlen, míg nem sikerült az orosz flottát megsemmisíteni, mely Pétervár felé a tengeri utat elzárja. Hát nem megint a tragédia hangulatát idézi föl az a kómikum, hogy az nap, amikor ez a megállapítás napvilágot lát, már kezd ténnyé válni, amit lehetetlenségnek állítanak. A német északi tengeri flotta, azzal a csodás bátorsággal, amelynek aunyi fényes tanujelét szolgáltatva már elindult arra az utra, melynek célja az orosz balti flotta megsemmisítése. s mindjárt a kezdet az bizonyítja hogy lesz ereje és ügyessége tervét, végre is hajtani.

Szándéka-e a német hadvezetésnek Pétervárig előnyomulni, vagy sem, mi nem tudjuk. De azt tudjuk, hogy a központi hatalmak seregei, azzal a hadvezetőséggel, mely őket a diadalok útján röpíti előre, nem szándékoznak félmunkát végezni. Oly csapást akar és fog mérni az orosz haderőre, melyet sem szépitgetésekkel, sem hazudozásokkal többé elvitatni nem lehet. Le kell terítenie a kolosszust, amelyre az entente gyűlölet- és irigységpolitikája építetett, s be kell bizonyítani az egész világ előtt, hogy az a félelmetesnek híresztelt erő, amely lidércként nehezedett fél Európára, megtört és szétmállott.

S az orosz bukás megfogja pecsételni az entente sorsát is. — Az orosz várak szét vannak zúzva, mint a cserépfazekak, — mondta a német kancellár — s a négyesszövetség, melyet hazugságok, erkölcstelenségek és gonoszságok drótja tarr még ma össze, ugyanigy fog felborulni. A közös gyűlölet hozta őket össze, holott mindnyájanknak külön és ellentétes érdekepolitikája van, mely kezdeitől fogva erkölcstelenségnek bélyegezte szövetekezésüket és a bomlás csiráit hordta magában. Ha ma nem, holnap meg fog indulni ez a bomlási processzus, mely véget vet a hamis játéknak s demonstrálni fogja a csalóknak, hogy mindnyájan megcsalattattak.

x Janátka Alajos virágkereskedése, mely 20 év óta áll fenn Debreczenben; nagy gondot fordít arra, hogy a közönség mindeu szezonban megkapja a maga divatos műirágait. Legolcsóbb, legszolidabb beszerzési forrás, cserepes és kivészi kivitelű virágokban, csokrokban, sirkoszorokban, cserepes és ültetendő virágokban. Piac-utca 59. Telefon 8—44. szám.

SOMOSSY LÁSZLÓ

DEBRECZENBEN, KISTEMPLOM-BAZAR.

Menyasszonyi kelengye. Kész fehérnemű. Női divat és szőnyegáruház.

SZABOTT ÁRAK. ELŐZÉKENY KISZOLGÁLÁS.

Krónika.

Szinész történetek.

Salamon király.

A régi jó világban volt egyszer egy Budayné nevezető színigazgató. Éppen nem válogstot, de annál kisebb társulatot igazgatott. Igen élelmes hölgy volt, aki nem csak vezette, kormányozta társulata tagjait, hanem bárletet gyűjtött, szinlapot osztott, díszletre és ruhatárra is személyesen felügyelt (ami abban az időben nem tartozott a terhes hivatalok közé), hanem még arra is maradt ideje, hogy színes viaszból apró alakokat formáljon, melyeknek kisorsolásával a maga és szép reményekre jogosító Ciceke leányának jövedelmét gyarapította. Így azután, ha valaki makacsul ellenszegült a színházi jegyek vásárlásának, akkor a karján hordozott, Jézuskát ábrázoló kis tarka viaszfigurára mutatva így szólt: „Tegyenek hát a Jézuskára, egy-egy szám ára csak tíz krajcár.“ Így ajánlott egy alkalommal valamelyik kegyetlen szívű előkelőségnek először bárletet, aztán a Jézuskát, de minden eredmény nélkül. Erre végső kétségbeesésében az a gondolat villant meg agyában, hogy hát ha kedvezőtlen vallási viszonyok között született e rideglelkű uríember. Hirtelen elhatározással félreecsapta hát kerek malaclopó-köpenyét s az övén függő formátlan kis viasztömbre mutatva, lelkes páthosszal szavalta: „akkor hát tegyen a Salamon királyra!“

Claude Frolló és a miskolci csizmadia.

Miskolcon történt. abban az időben, mikor még a 999 csizmadiából egyetlen egy sem hiányzott s a legcsinosabb kis béka vigan lubickolt a legfinomabb miskolci kocsonyában Mondom, abban az aranyidőben történt, hogy a színházban a Notredámi toronyórt, ezt a régi, romantikus históriát apták. És Claude Frollót, a notárius gonosztevő papot, a színház igen tehetséges intrikusa játszotta. Még pedig olyan pompá-

san, olyan hüen alakította a gazembert, hogy az egész közönség utálattal fordult el tőle. Sőt előadás után lélekszakadva jött jelenteni a színházi szolgál, hogy az istenért ki ne mozduljon a színházból, mivel nagy tömeg karzati publikum várja a kapu előtt, készen arra, hogy rettenetesen elverik azért, hogy a szegény, szép Esmeraldával, a közönség kedvencével, annyira kegyetlankedett. Egy ideig türelmes remegéssel várta a mi Claude Frollónk a tömeg oszlását, de mikor már éjfélre járt az idő, a gyomor is kezdé követelni jogait, Kerekes bácsitól, a házmestertől kért egy hosszú kötelet és a színház hátolsó ablakán szerencsésen leereszkedett a földre s ugyancsak hosszú léptekkel iramodott a vacsora felé.

De úgy látszik, balsorsa még nem volt betetézve. Házigazdája, [a szíves csizmadia-mester, aki olyan nagylelkűen tartotta őt minden jóval a fizetés legcsekélyebb reménye nélkül, most egy irgalmatlan láoszijaal fölfegyverkezve, semmi jót sem ígérő arccal állt a kapuban, Szinészünk odaérve a legnyájasabb képpel fordult a cerberushoz és szerencsés jó estét kívánt neki. Kaszás uram dühösen fordult a szegény intrikushoz: „Hallja az ur, eltakarodjék innen az ur és bé ne tegye többet a lábát az én becsületes hajlékomba. Aki egy szegény, árva fehérlépet úgy meg tun kinozni, az nem jóféle ember, az többet az én házamban nem eszik, nem alszik!“

Hiába igyekezett a boldogtalan bizonyítani ártatlanságát, majster uram kemény vala, mint a gránit s haragja tartós, mint remekbe készült csizmái. Kénytelen volt éjszakára egyik barátjának szíves vendégszeretetét igénybe venni.

De soha se is felejtette el, hogy legnagyobb művészi sikerét kosztjával, kvártélyával s csaknem életével fizette meg. És azóta minden intrikus szerepét, még Karaffát, a vérszomjas tigris is nyájasan, kegyes mosollyal domborította, mintha csak Konstantin abbét, az aranszívű papot alakítaná.

Eisz ez Don Caesar!

Berettyóufaluban történt a következő eset. Don Cázár de Bazar került színre, épülésére a berettyóufalusi intelligenciának. A társulat megfagyva bár, de törve nem, érkezett új állomáshelyére. Így történt aztán, hogy a népszinmű-énekesnek jutott a spanyol király fontos szerepe. Természetes, hogy a Csikós Bandik és a Falu rosszák kiváló ábrázolója tökéletesen „tisztában“ volt a királyi méltósággal. A többek között Maritánát, a szép táncos leányt, így biztosította szerelméről: „Igen, galambom, Maritánám, szeretlek téged, kedves rózsám, tudja meg az egész falu!“ (Madrid helyett.) De ez csak kicsi dolog volt, csinált ő nagyobbat is. A harmadik fölvonásban van egy igen fontos jelentés, amikor is Don Cázár meglepi neje-
nél

a királyt. A király nem ismeri őt, valamint Don Cézár sem a királyt. Ebből származik az egész bonyodalom. Egyedül Laza il a kis apród ismeri mindkettőjüket. S mikor Don Cézár beugrik az ablakon, halkán susogja magában: „Hisz ez Don Cézár!” Elérkezett a fontos pillanat. Don Cézár beugrik az ablakon, a sugó sugja és Lazaril mondani akarja szerepét, de óh jaj! — a király megelőzve őt, leggöndörösből hangján kiáltja a sugó után: „Hisz ez Don Cézár!” Hogy a bonyodalom gordiusi csomója ezzel rögtön megoldott, nem éppen a szerző utasításához híven, az magától értetődik. Valamint az is, hogy a dühös Don Cézár legfényesebb jelenésének elrontásáért több rendbeli „felségsértést” követett el a spanyol király felkent személyén.

— **Az új tanév küszöbén.** Ez iskolai év történetében a legszomorubb időpont mindig a beiratkozásokat megelőző egy-két nap. Összegyűlnek ilyenkor az iskola gyengéi, az egy két tárgyból bukkottak. Szomorú, szepegő fiúk, akiknek a vakációját az osztályisméltés réme rontotta meg, akik a tíz havi mulasztást akarták hét hónap alatt pótolni. . . . Ezeket a fiukat látva, leheetlen nem gondolkozunk a mai középiskola egyik-másik problémája felett. Hiszen ezek közül az egy-két tárgyból bukkott fiúk közül a nagy többség fényesen illusztrálható, ami csaknem egységes, vagy bizonyos körök által teljesen egységesítésre kiszemelt középiskolának egyik szemetszuro defektusát. Az ilyen javítóvizsgálaira utasított egy-két tárgyból bukkott tanulók közt nagyon sok van olyan (leszámitva természetesen a hanyag, indolens, léha tanulókat szomorúan nagy percentjét), aki egyéni tulajdonságaiból kifolyólag, magával hozott indiszpozíciójánál fogva bizonyos tárgyak iránt — mondhatni — antitalentum. Hiszen ezek nem új gondolatok, már sztereotip panaszok, de sok tekintetben jogosultak. Kell, hogy ilyenkor a tanév elején eszükbe jussanak, már csak azért is, hogy újra és újra hangoztassuk a magyar középiskolák gyökeres, modern reformálásának szükségét. Mert reformra szükség van. A modern élet következményei már tulságos lármásan hangoztatják, hogy a mai iskolák évről-évre kisebb mértékben felelnek meg a fejlődő társadalom igényeinek. Ezért örültünk a kultuszminisztérium reformgondolatainak. És reméljük is, hogy erre vonatkozó munkálatait már meg is kezdte és nincs messze az idő, midőn a nyilvánosság elé viheti konkrét javaslatát alakjában középiskola reformjának égető kérdését, Mert ezeket a bukkott, szomorú, sápadt fiukat ilyenkor szeptember küszöbén nevető arccal, a vakáció kellemes emlékeitől üdén, frissen szeretnők látni . . .

— **Hallatlan a közönség fegyelmezetlensége,** a mellyel valósággal összejátszik a kofákkal, hogy a rendőri ellenőrzőt elkerülhessék s a megállapított áron felül drágábban vásárolhassanak. Valósággal kétségbeejtő, hogy a közönség a saját kárára követ el visszaéléseket, akkor, mikor a hatóság mindent elkövet, hogy a ránk szakadó drágaság viperájának a fejét vegye. A rendőrfőkapitány furcsa kis leleplezésekkel szolgált a legutóbbi ármegállapító ülésen. Kiderült, hogy a közönség valóságos rendszert csinált abból, hogy titokban vásároljon és méregdrágán. Igazán meg kell, hogy álljon a józanul gondolkodó elme, mikor ilyeneket hall. A közönség nem gondol azzal, hogy mi lesz a télen, ha a megélhetési viszonyokat saját maga drágítja. Ez a fegyelmezetlenség oda fog vezetni, hogy a rendőrfőkapitány a legszigorubbán lesz kénytelen megbüntetni azokat, akik valóságos orgazdái a piaci uzorának.

— **Csak előre.** Bámulatos, hogy mennyi ünnepnapja van a szövetséges hadseregnek. Nállunk Debrecenben alig mulik el hét, hogy legalább kétszer hetenként fel nem huzná a város háza lobogórudjára a derék hajduörmester a győzelmi zászlót. A héten megint győzelmet ünnepeltünk s már csak Grodno maradt meg az oroszok birtokában a híres orosz várvonalból, mely a muszka hadsereg világhatalmát hirdette évtizedeken keresztül, mely várvonalnak legendás bűverőt tulajdonítottak még másfél esztendővel ezelőtt is. De ma már ugylátszik a csodák kroa lejárt. Egyetlen csoda van manapság már, hogy nincsenek csodák.

— **A tüzelőfa hiánya** izgatja most a közvéleményt. Mindenki félelemmel gondol a télre, amely ha veletlenül nagyon szigorú lesz akkor a mai felfogás szerint holtra fagyunk a fűtetlen szobákban. Augusztusban fáznak már az emberek a kínos gondolatoktól. És járja a hír, hogy nincs fája a városnak. Ugyanakkor pedig kiderül, hogy 43000 négyszögöl területen van elrendelve a fairtás, tehát igenis van és lesz is fa. Bámulatos, hogy a közönség mindég a rossz híreknek ad hitelt. Olyan szomorú az a gondolat, hogy itt Debrecenben erőnek-erejével boldogtalanok akarnak lenni az emberek.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a modernül berendezett:

Gőzkávépörkölt és Fűszermalom

a mai napon megindult, amely a t. kereskedők és a t. vevőközönség rendelkezésére áll. — Elfogadok kávépörköltést, fehér cukor és mindennemű fűszerek őrlését.

Nagybecsű pártfogásukat kérve, maradok teljes tisztelettel :-:

LINDENFELD J. JENŐ.

Üzletemben minden nap friss pörköltésű és frissen darált kávé kapható: :-:-

APOLLO

MOZGÓSZÍNHÁZ

Hétfőn és kedden.

Előadások kezdete 7 órakor rendszer, 9 órakor mérsékelten emelt helyárakkal.

Nyárai Antal
Katona Emmy
Verbőcy Ilona
Virágh Ferenc
Vitéz Róbert

fővárosi színművészek vendégját.

Hadbavonultakról

felvételek, nagyítások művészi kivitelben eszközölhetők

NÉMETHY műtermében,
Piacz-utca 42. szám alatt.

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben.

Piac-utca 16. szám saját palota.

Alaptőke 2.400.000 K. Tartalékok: 1.400.000 K. Bétartalomány nyolcmillió korona.

Érdekközösségben a Pesti magyar kereskedelmi bankkal.

ÜZLETÁGAI: Takarékbetétek, csekszámlák. Váltószámítás, törlesztéses és jelzálogkölcsönök. Értékpapírok vétele és eladása, tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. Saját áru-raktár, Safe-deposit (magánleltépzár).

Affiliált intézetek: Kábeli takarékpénztár r.-t., Nádudvari takarékpénztár r.-t., Hajdunánási gazdasági bank r.-t., Fióktelep Vámspércs.

Nem fáj a feje másnap, ha
'LITKE' pezsgőt iszik

Ha a harctéren levő hozzátartozójának nagy szíveséget akar tenni, azonnal küldjön neki egy tubus

'LYPTOL'-t,

mely ragályos betegségeket terjesztő tetvek és más férgek ellen a legjobb.
Ára 1 korona.

Főraktár: Dr. Szelényi Árpád gyógyszerésznél Debreczen, Piacz-utca 30. szám. „Kosuth” patika.

TÖRLEY

TALISMAN CASINO-RÉSERVÉ

**: Magyarországon egyik legrégebbi, :
legjobb és legolcsóbb lap az immár
: negyvenhetedik évfolyamban levő :**

„Debreczen”

Felelős szerkesztő: Szathmáry Zoltán.

Előfizetési ára helyben negyedévre 2 K 50 fill.

Megrendelhető a kiadóhivatalban: Debreczen,

Darabos-utca 7. szám alatt. Telefonszám 4-12.

Hirdetéseket a legjutányosabb árban vesz fel.

Horovitz Zsigmond könyvnyomdája Debreczen, Darabos-utca 7. szám.